Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA
DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI I ESPORTS

459 ***Publicació de la incoació de l'expedient de declaració com a Bé d'Interés Cultural de la col·lecció de numismàtica propietat de Sa Nostra, del terme municipal de Palma***

A la sessió del dia 20 de desembre de 2016, la Comissió Insular de Patrimoni Històric de Mallorca, va acordar, entre d'altres, el següent:

I. **Incoar** l'expedient de declaració com a bé d'interès cultural de la col·lecció numismàtica de Sa Nostra, segons la descripció literal que figura descrita a l'informe tècnic de dia 28 de novembre de 2016, que s'adjunta i forma part integrant del present acord.

Tot això de conformitat amb els article 7 i següents de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni Històric de les Illes Balears. A més a més, sense perjudici del tràmit d'audiència als interessats, inclòs l'Ajuntament afectat, previst a l'article 9 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, i en definitiva, de la resolució de l'expedient.

II. L'acord de declaració s'haurà d'adoptar en el termini màxim de vint mesos comptadors des de la data d'iniciació del procediment. Caducat el procediment, no es podrà tornar a iniciar en els tres anys següents, llevat que ho demani el titular del bé, de conformitat amb l'article 10.6 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre PHIB.

III. **Notificar** aquesta resolució als interessats, a l'Ajuntament de Palma i al Govern de les Illes Balears.

IV. **Publicar** aquest acord d'incoació al Butlletí Oficial de les Illes Balears i al Butlletí Oficial de l'Estat i **anotar-**ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural de Mallorca i **comunicar-**ho a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears perquè procedeixi a la seva anotació al Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears i a la vegada comuniqui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin."

El trasllat d'aquest acord es fa a reserva de l'aprovació de l'Acta.

Palma, 16 de gener de 2017

El secretari delegat de la Comissió Insular de Patrimoni Històric
Miguel Barceló Llompart

ANNEX I: Es publica com a annex I l'informe tècnic, de dia 28 de novembre de 2016.

Informe Tècnic

La incoació del present expedient respon a la sol·licitud realitzada per l'Associació per a la Revitalització dels Centres Antics (ARCA) rebuda per la institució en data 11/10/2012 (núm. reg. gral. 29018) sol·licitant la tutela del patrimoni de l'extinta entitat, i entre d'altres mesures, la iniciació d'un o més procediments de declaració de BIC per als béns mobles de l'entitat.

El 30/10/2012 es va enviar escrit als responsables de les entitats afectades, que no va obtenir resposta.

El 05/12/2014 ARCA remet un escrit ratificant la primera sol·licitud.

El 21/05/2014 Sa Nostra va comunicar el nom d'un interlocutor de referència per la part de les col·leccions que pertanyen a l'entitat. El 28/05/2014 els tècnics hi fan visita.

El 26/06/2014 es reitera petició a BMN per a què designi un interlocutor per a la part de les col·leccions de les quals són titulars.

El 03/06/2014 es sol·licita accés a les bases de dades de les col·leccions, i entre el 22/10 i el 04/11 es realitzen sessions de treball in situ, fruit de les quals s'incorpora a l'expedient el llistat i les fitxes de catàleg de la col·lecció completa, que queden incorporades a l'expedient en data

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2017/10/969983

05/11/2014.

De les diferents col·leccions que va reunir Sa Nostra, una de les més singulars i específiques és la de monedes de les Balears i Pitiüses de diferents èpoques històriques que, pel seu caràcter específic dins el patrimoni reunit per Sa Nostra, mereix un tractament diferenciat de la resta de béns.

1. MEMÒRIA HISTÒRICA I DESCRIPTIVA

L'origen de la col·lecció numismàtica de *Sa Nostra* la podem situar a la segona meitat dels anys vuitanta del segle passat. Vers l'any 1987 la *Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de les Balears* adquireix a partir d'una subhasta realitzada a Suïssa, part de la col·lecció monetària de Soler Cabot, que serà el nucli central de les encunyacions que formen part d'aquest conjunt monetari.

Del que es pot deduir de les fitxes d'inventari del fons, la col·lecció compta amb quatre-centes vuitanta-quatre (484) monedes que abasten tots els períodes culturals històrics de les Balears i Pitiüses, comptant amb exemplars que cronològicament comprenen des del període púnic d'Eivissa fins a la Guerra Civil espanyola, concretament fins a l'any 1937.

Pel que fa a les monedes d'època antiga, el fons compta amb quaranta-un elements. Quaranta d'aquestes monedes pertanyen a la seca d'Eivissa, tant del període de plenitud de la cultura púnica, com al de la dominació romana. Així, podem trobar dracmes, triòbols, calcs o semis. Entre aquests darrers, en destaquen dos d'època romana, un del regnat de l'emperador Cal·lígula (105302) i un del període de Claudi (105302).

Per altra banda, dins el conjunt antic, és rellevant assenyalar l'existència d'una peça monetal de plata (110201), concretament un denari amb representació de Roma amb el casc mirant cap a la dreta a l'anvers, i de Júpiter amb la quadriga amb l'exerg de "ROMA", al revers; que Sydenham classifica com un denari emès per Q. Cecili Metel (Sydenham 1952: 509). Mentre Grueber considera que es una encunyació d'entre els anys 107 i 103 aC de Q. Cecili Metel Pius en honor al triomf del seu pare, Q Cecili Metel Numídic (Grueber 1970, 156-7), Crawford considera que es una peça del 130 aC de Q Cecili Metel Baleàric (Crawfod. 1974, 283).

De l'Edat Mitjana, trobem en primer lloc, vint monedes islàmiques, entre les quals trobem dirhams d'argent – com per exemple la peça almohade de la seca menorquina (221201) - i alguns dinars d'or. Aquestes peces foren estudiades per Guillem Rosselló Bordoy, qui publicà les dotze de les peces, les transcrigué i interpretà (Rosselló 1988, 81-101). D'aquest conjunt destaquen alguns dirhams amb perforacions (203201 i 204203) i altres peces monetals quadrades (221201, 230101, 230202, 230203 i2 30204).

En aquest conjunt, hi és present també la impremta monetària del període que comprèn la conquesta cristiana, la creació del Regne de Mallorca i la integració d'aquest dins la Corona d'Aragó. Es tracta d'un conjunt de cent vint-i-dues monedes. La llista de reis comença per Jaume I, el segueixen Jaume II, Sanç I, Jaume III de la casa de Mallorca, i finalment, Pere IV, Joan I, Martí I, Ferran I, Alfons V i Joan II. Les monedes més destacades són els diners i doblers de billó, els rals d'argent i d'or, i els florins d'or (incloent dins els florins un de coure de l'època de Martí l'Humà, del qual el catàleg dubta de la seva autenticitat, apuntant a un fals d'època – 307110), moltes provinents de les seques balears.

Les peces corresponents al regnat de Jaume I (cinc diners i una malla de billó), procedeixen de la seca valenciana degut a la inexistència d'encunyació a les Illes durant aquest període (301301, 301302, 301303, 301304, 301305 i 301311).

Crusafont i Vidal en el seu estudi sobre els rals del Mallorca de Pere IV d'Aragó (III de Barcelona i I de Mallorca) de la col·lecció de *Sa Nostra*, amb vint-i-tres exemplars, recullen les marques i valors. Aquest estudi evidencia el valor històric del conjunt com a un dels millors exemples per explicar la producció d'art monetari gòtic. En aquesta publicació es donen a conèixer dades sobre la creació del sistema monetari mallorquí, així com els diferents models tipològics i metrològics, donant una especial importància a les marques de la seca, a partir de les quals es distribueix el catàleg creat per Crusafont – escudet apuntat (305110), rosa (305108), llir (305104), tres roses (305107), sabata (305109) i petxina (305101) – (Crusafont – Vidal 2000:57-92).

També són emeses a seques balears les peces d'època moderna que pertanyen a aquesta col·lecció, comptant amb uns cent vuitanta-nou elements des de Ferran II a Ferran VII. D'aquest grup destaquen els ducats i escuts d'or, els rals i sous d'argent, i els diners, doblers, cinquès i tresetes de billó. Podem destacar també una sèrie de medalles de proclamació de coure i argent dels reis Ferran VI (320202), Carles III (321204) i Carles IV (322201).

Singular és el conjunt de Malta, ja que suposa una evidència històrica de la vinculació de la família Cotoner i Ramon Despuig amb el governament de l'illa. En destaquen els escuts maltesos i taris (305201, 350203, 350212, 350223, etc.)

El darrer conjunt de la col·lecció són les cent dotze monedes d'època contemporània. Aquestes es caracteritzen per realitzar un recorregut per la història de la pesseta des del temps d'Isabel II fins a la Guerra Civil (1937), on les seques principals seran Madrid i Barcelona, al contrari de la majoria del fons que es caracteritza per la producció illenca.

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2017/10/969983

L'alt nombre d'encunyacions fetes a les seques balears i en especial la de Mallorca, és el que proporciona un valor afegit a aquest conjunt numismàtic, convertint-lo en un monetari mereixedor de la declaració de Bé d'Interès Cultural. A més del valor que *per se* tenen les monedes no és pot deixar de banda que és la col·lecció una claríssima mostra de les encunyacions fetes per la seca de Mallorca. Aquesta va estar en funcionament des de Jaume II de Mallorca fins a 1787 i així es pot llegir a traves de les monedes del catàleg. Però també hi son presents les encunyacions fetes durant la Guerra del Francès, documents irreemplaçables d'un moment de crisi de tot Europa. El conjunt de monedes púniques i el conjunt de monedes islàmiques encunyades a Mallorca d'època de taifes (Rosselló 1988, 81-101) no fan més que corroborar l'alt valor documental i històric del conjunt.

2. ESTAT DE CONSERVACIÓ

L'estat de conservació global de la col·lecció és bo. A més, les condicions de conservació i de seguretat garanteixen la correcta conservació d'aquesta.

3. PRINCIPALS MESURES DE PROTECCIÓ

S'haurà de mantenir la unitat de tota la col·lecció que ara es proposa declarar Bé d'Interès Cultural, en aplicació de l'art. 46 de la llei 12/98, del patrimoni històric de les Illes Balears.

La col·lecció s'haurà d'ubicar en un espai amb condicions adequades per a la seva correcta conservació.

S'haurà de comunicar a l'administració competent en matèria de patrimoni històric qualsevol acte jurídic i tècnic que es pugui produir als fons que actualment integra la col·lecció de numismàtica objecte d'aquest expedient.

Qualsevol intervenció de conservació o restauració que s'hagi de dur a terme sobre qualsevol de les peces integrants de la col·lecció haurà d'anar precedida pel lliurament del projecte corresponent signat per tècnic competent a fi de tramitar la seva autorització prèvia per part de la CIPH.

En tot cas, s'haurà d'estar al que assenyala la llei 12/98, del patrimoni històric de les Illes Balears, especialment en el seus articles 3 (col·laboració dels particulars), 22 (protecció general dels béns del patrimoni històric), 26 (deure de conservació), 27 (incompliment del deure de conservació), 28 (reparació de danys), 44 (Règim general dels béns mobles), 46 (col·leccions), 47 (conservació).

4. CONCLUSIÓ

Pel gran valor històric i documental de la col·lecció numismàtica de Sa Nostra, i en aplicació de la llei 12/98, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears, aquest element és mereixedor de la màxima protecció que atorga la citada llei, és a dir, la de Bé d'Interès Cultural.

Així doncs, es proposa la **incoació de l'expedient de declaració com a Bé d'Interès Cultural** de la col·lecció de numismàtica de Sa Nostra.

Annex I. Inventari de la col·lecció (obra dins l'expedient)

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2017/10/969983